

Wie zijn wij?

Diversio is al vijftien jaar actief in het ondersteunen van scholen bij lastige burgerschapskwesties. Zo komen wij jaarlijks in honderden schoolklassen om samen met onze peer educators (jonge rolmodellen) docenten te ondersteunen met lesprogramma's over controversiële thema's zoals homohaar, antisemitisme, vreemdelingenhaat en complotdenken. In opdracht van de ministeries van OCW en SZW hebben wij samen met SLO en vier lerarenopleidingen de methode 'Dialogo als burgerschapsinstrument' ontwikkeld dat docenten (in opleiding) helpt om te gaan met botsende waarden en wereldbeelden. Al langere tijd pleiten wij voor de docent als moreel kompas en meer aandacht voor de verinnerlijking van (democratische) waarden in het onderwijs, ten opzichte van de eenzijdige focus op kennisoverdracht.

Reactie op het wetsvoorstel

De nieuwe wet op burgerschap biedt scholen meer houvast en stimulans bij het concretiseren van hun burgerschapsopdracht en dat is wat ons betreft een hele goede zaak. Het wettelijk verplichten van het handelen in overeenstemming met democratische waarden is een enorme en onmisbare stap vooruit. Wij zien op veel plekken dat maatschappelijke spanningen het draagvlak voor de rechtsstaat steeds verder uithollen. Respect voor democratische waarden nadrukkelijk en concreet een plaats geven in het onderwijs is een belangrijk mechanisme voor het voortbestaan van onze vrije, open samenleving.

Respect is even moeilijk om bij te brengen als om te toetsen. Het feit dat de wetgever dit element voorstelt op te nemen in deze wet vinden wij bewonderenswaardig en ambitieus. Wij zijn dan ook zeer positief over de inhoud van het wetsvoorstel. Met deze feedback willen wij de wetgever in deze ambitie aansporen, om respect voor onze kernwaarden dekkend in het onderwijs te borgen.

Toch is deze op één specifiek vlak wat ons betreft niet verstrekkend genoeg. Waar er in de voorgestelde wijzigingen wanneer het de leerlingen betreft wordt gesproken over het belang van respect voor deze waarden (en de rol van de school hierbij), wordt er waar het de professionals in een schoolomgeving betreft uitsluitend gesproken van 'in hun uitingen handelen in overeenstemming met genoemde waarden'. Onze belangrijkste feedback op het wetsvoorstel is dan ook het borgen van respect voor onze democratische waarden niet alleen bij de leerlingen (de ontvangende partij van het onderwijs), maar deze ook vast te leggen bij de onderwijsprofessionals (als zedende en vormende partij).

In onze dagelijkse praktijk zien wij hoe docenten worstelen met niet alleen botsingen in de klas, maar ook botsingen in de lerarenkamer. Het is voor hen lastig om op positieve wijze bij te dragen aan burgerschapsvorming van leerlingen, wanneer er collega's zijn die hier contrasterende ideeën op nahouden. Voorbeelden van collega's die zeggen dat je niet moet ingrijpen wanneer apengeluiden in de kantine worden gemaakt als er een zwarte persoon voorbijloopt tot aan docenten die vinden dat het verheerlijken van IS niet problematisch is of zelf ook in complottheorieën geloven. Wanneer een docent de waarden van onze vrije samenleving zélf niet volledig onderschrijft, verwachten wij dat het daadwerkelijk bewerkstelligen van respect voor onze democratische rechtsstaat een onbegonnen zaak is.

Wij pleiten daarom voor een aanvulling met de volgende strekking: *Het bevoegd gezag draagt zorg voor een cultuur waarin alle bij het aanbieden van onderwijs betrokken personen in hun uitingen handelen in overeenstemming met en respect hebben voor de waarden, zoals bijvoorbeeld omschreven in Artikel 1 lid 3 sub a van het wetsvoorstel.*

Lerarenopleidingen

Dat de spanning in de samenleving ook hun weerslag hebben op onderwijsprofessionals zien wij niet alleen in de onderwijspraktijk. Ook op de docentenopleidingen zien wij spanningen tussen opleiders en studenten en studenten onderling, toenemen. Studenten aan de lerarenopleiding bijvoorbeeld, die wisselen van vakgebied omdat zij niet over de democratie willen vertellen; of studenten die afhaken omdat zij het niet eens zijn met de keuze voor bepaalde boeken op de leeslijst. Ook binnen de opleidingen is nadruk op democratische waarden wat ons betreft dus een urgent agendapunt. Onze voorgestelde aanvulling op het wetsvoorstel bewerkstelligt tevens dat alle lerarenopleidingen aandacht besteden aan de rechtsstatelijkheid van hun toekomstige alumni.

De wet in praktijk

Respect voor democratische waarden bijbrengen is, zo verwachten wij, al een gigantische uitdaging op zich. Omdat dit op veel plekken nog in de kinderschoenen staat, zal er daarom zowel veel aandacht moeten komen voor die plekken waar dit al succesvol gebeurt als voor die scholen die met de uitvoering van de nieuwe wet worstelen.